

1. UVOD

Najčešća podjela bankarskog sistema je na dvije vrste bankarskih subjekata, i to na:

- emisionu – centralnu banku, i
- druge bankarske institucije (različite vrste komercijalnih, investicionih, štedno-kreditnih institucija i dr.)

Centralnu banku u nekim zemljama nazivaju i emisiona, državna, narodna, rezervna banka, a u osnovi njene glavne funkcije su skoro iste. Centralna banka je emisiona banka, ima monopol, koji joj je zakonom dodijeljen, da proizvodi, izdaje, povlači domaći novac za opticaj, snabdijeva komercijalne banke i čuva rezerve komercijalnih banaka u sklopu svojih rezervi, te njima samostalno upravlja. S obzirom na funkciju i činjenicu da zauzima centralno mjesto u monetarnom i bankarskom sistemu svake zemlje, centralna banka često se naziva i «*banka banaka*».

Mnoge centralne banke imaju ulogu posljednjeg utočišta (*engl. lender of last resort*), gdje komercijalne banke rješavaju pitanja likvidnosti kada iscrpe sve prethodne mogućnosti, a što može da utiče na likvidnost i sigurnost cijelog bankarskog sistema.

Istorijski gledano, Centralne Banke su se u većini slučajeva razvile iz privatnih banaka koje su kreditirale državu, a zašto im je zauzvrat država povjerila monopol na izdavanje novčanica.

Prva Centralna banka osnovana je u Švedskoj 1668. godine, a najveći uticaj na dalji razvoj centralnih banaka imala je *Bank of England* osnovana 1694. godine.

Bank de France je bila formalno prva privatna banka sve do 1945. godine, a *Bank of England* do 1946. godine.

U Sjedinjenim Američkim Državama stvoren je tzv. Federalni sistem rezervi, u kojem su poslovne banke bile osnivači dvanaest rezervnih banaka, a sve to zato što između 1836. i 1913. godine Centralna banka nije postojala.

Razvoj Centralnih banaka je išao zajedno u korak sa potiskivanjem zlata kao rezervnog novca. Kako su polako nestajale obaveze zamjene novčanica za zlato, tako su novčanice Centralne banke i njene obaveze po tekućim računima preuzimale funkciju rezervnog, odnosno primarnog novca.